

А П Ъ С Н Ы

Ареспубликатә хэынтқарратә усқарта «Апснымедиа»

2023 ш. ианвар 26 № 3 (21.430)

Есымчыбжыатәи аилацәажәара

Атәыла аҕиара азцаарақәа ирызкны

Апсныпресс. Ианвар 17 азы Апсны Ахада Аслан Бжыани есымчыбжыатәи аилацәажәара мөапигеит. Уақа ирзаатгылеит атәыла асоциал-экономикатә рҕиара хра злоу азцаарақәа.

Аилацәажәара иалахэын Апсны Ахада ихатыпуаф Бадра Гэйнба, Апыза-министр Александр Анкәаб, Жәлар Рейзара Аихабы Лаша Ашәба, Ахада Иусбарта анапхгафы Цыансыхә Нанба, Апыза-министр актәи ихатыпуаф, ақытанхамоа аминистр Беслан Цюпуа, Апыза-министр ихатыпуаф, афинанскәа рминистр Владимир Делба, Апыза-министр ихатыпуаф, аэкономика аминистр Кристина Озган.

Аилацәажәара аартуа, Ахэынтқарра Ахада изгәеитейт 2022 шықәсәзтәи аусура аихшәалара шаҕаху. Аслан Бжыани ажәала-гала кәитцейт атәыла ақалакыкәи араионкәеи рхадарақәа реиҕабацәа алархәны инартбаау аилацәажәара мөапгазарц. Аусмөапгәтә азықатарә инәпы иантдоуп Апыза-министр.

рыталатәуп аҕхәа ихаргылауа, хәхьнеихыоу-хәхьааихыоу ухәа ирызкны, иара убас иалка-алатәуп ихәмоу апроблемакәагы, ызбарә хәлымшазгыи», – ихәеит ахэынтқарра Ахада.

Ахада изгәеитейт ианвартәи аныхәамшкәа раан Апсны аипш, уи антыцгыи амацтура дукәа ирхагылоу Урыстәылатәи ачынуаа жәлашыйк ркны аипыларакәа шымөапигаз, урт рызкын Апсны ихәытцәнакуа Урыстәылатәи аилахәырақәа ринвестицәтә усура иазку аихабырабжыаратә еикәышахәтра, шынтәны ашәахтәкәцара иазку аикәышахәтракәа анапы рыцәшәра, ахаиртә багәазеи газла реикәыр-шәарей рызцәарақәа.

«Ииашоу аинформация хтахуп икәдоу, 2023 шықәсәзы ихәмоу апланкәа зейцшроу иазкны. Ари ашықәс акырза ацәнакуейт, из-банзар ииасхыоу шышықәса рынунтқала мөхақы тбаала азықатарәтә усурақәа мөапгазон. Хадаратәла урт зыдхәалаз ашәатәтә документкәа рацдара акәын, убрахы инәлацәаи хәзну ашықәс азы ацдәсаарафәи инагзатәу апроект дукәа рганахәалагыи. Ажәлар адырра

Иара убас, Ахада Урыстәылан Апсны Ацхаражәхәартәфәи абизнесуаа – Апсны ииз иаазаз – дырдылеит. «Хәицәажәеит абас

еипш икоу аипыларә абраҕагыи имөапгагарц, урт рганахәала адгыларә хтахуп», – ихәеит Бжыани. Атәыла Ахада хшышәышәтра азы кәитцейт Аихабырей, абиуцәети, акредиттә еифкаарақәеи, ашәахтәкәеи, афинанскәеи рзы Жәлар Рейзара Аилаки, аэкономикатә политикей ареформақәеи рзы аилаки рыбжыара лтшәабзиала аусеицура шаҕаху. «Есымчыбжыа аимадарақәа шықәыргыла-лахароуп. Сара схаҕагыи убри аусура схы аласырхәырц стахуп», – ихәеит Бжыани.

Апсны Аминистрцәа Реилазаарафәи Апрограмақәа шықәдырғәҕейт

Ианвар 19 азы Апсны Аминистрцәа Реилазаара ишықәнарғәҕейт 2023 шықәсәзы Апсны аҕәабзиарахәчара Аминистрра хықәкылатәи апрограма «Антыци Апсны ихәытцәнакуеи атәылауаа рыхәшәтәразы». Абри апрограма парала еикәыр-шәахоит ареспубликатә биуцет амалкәа рыла. Хәзну ашықәс азы антыц Апсны атәылауаа рыхәшәтәразы иоуштыхоит 90 миллион маат.

ихәеит Апыза-министр Александр Анкәаб.

«Апсны ахэынтқарратә медицинатә усхәартәкәа ахәшәкәеи амедицинатә лыхымтәкәеи рыла реикәыршәаразы» хәа ахызуаа аҕәабзиарахәчара Аминистрра аналәстәи хықәкылатәи апрограма. Уи шықәыргәҕәан Аминистрцәа Реилазаара аилатәарафәи. Паралагыи еикәыр-шәахоит ареспублика биуцет амалкәа рыла. 2023 шықәсәзы уи иаозуштыхоит 150 миллион маат. Аихабыра ишықәдырғәҕейт дәҕеа хықәкылатәи програмакыи «Апсны зчәцәкәа зыхыуа рыхәшәтәразы». Абри апрограмакыи иаозуштыхоит 50 миллион маат.

хәа аҕәабзиарахәчара Аминистрра хықәкылатәи апрограмакыи шықәыргәҕәан. Убри апрограма иаозуштыхоит 7 миллионк маат.

«Хықәкылатәи абри апрограма акырза шацәнакуа лабәба уафы ибоит. 7 миллион маат – ари хәаам. Анцәа иумхәан, иаҕаххар 17 миллион маатгыи аухаштыуейт. Аҕәабзиарахәчара Аминистрра аеазнакыроуп заа ари ачымазара аинвалидцәа рыхәшәтәра Анкәаб. Апсыза-министр Александр Анкәаб апрограма алацәажәара аан.

Апсны Арбцәар Мчкәа рыкны аррамацтурахы аҕар рнаҕхәара медицинала аикәыршәара иазкын дәҕеа програмакыи. Уи иаозуштыхоит 450 нызкы маат.

Абарт апрограмакәа ааигейт Апсны аҕәабзиарахәчара аминистр Едуард Бытәба.

Аминистрцәа Реилазаара ишықәнарғәылейт Донбасс арратә операция чыда аан итахаз хатәгәапхарала аибашыцәа Дмитри Цәыцбейи Казбек Бицәеви ртаацәарақәа аамтәкалатәи асоциалтә цыыраагзәкәа.

Хатәгәапхарала аибашыцәа ирызшәахоит 1 миллионк маат.

«Итахаз ртаацәарақәа зегыи хара игәцарахлароуп. Иахәапштәуип, еилкаатәуп урт проблемакәас ирымоу. Апарақәа рыдагыи ацыраара рыталатәуип. Ари хара хуалгыша ауп», – ихәеит Александр Анкәаб.

Азаахра амш

Ақьырсиан ныхәа ду

Ианвар 19 азы ақьырсианцәа ныхәан изгәартөит Хәзшаз изаахрей мамзаргы Анцәа ицәыртрей.

Абри амш аены Ақәатәи Акафедралтә уахәамафәи Азаахра иазкыз аныхәара мөапигейт Апсны Аиашахәтаратә Уахәама аихабы аиереи Виссариян (Апғлиаа). Ашыжымытан Акафедралтә уахәамафәи анцәаихәара датааит Апсны Ахада Аслан Бжыани.

Хәзшаз изаахра – Қьырсиан ныхәоуп. Уи шықәыргылан Иисус Христос Иордан азиас акны Иоанн Анатәы азы дахызааихыз ахәтыр азы. Азаахра аан, Ажәабжы бзиақәа (Аевангелиа) хта инарықәыршәаны, Иисус

ахәыхә цшшәы аманы Ицшәоу Адоуха аҕсы ихәлейт. Аамтәк азы жәфанахытә бжык геит: «Абри иоуп бзиа избо Спә». Иоанн икнытә Ажәабжы бзиақьынгы иарбоуп Иордан азиас афәи Иисус Христос дышәархыз атәи.

2022-тәи ашықәс еихшәалауа

Аслан БЖЫАНИА: «Хәзну ашықәс азы аусқәа рахы хәиасыроуп»

Апсныпресс. 2022 шықәсәзтәи аусура аихшәалакәа ирызкын ашәа, ианвар 24 азы Апсны Ахада Аслан Бжыани ихантәафрала имөапысыз инартбааз аилацәажәара.

Уи иалахэын Ахада ихатыпуаф, ашәартәдара Ахеилак амазаныкәафәи, Ахада Иусбарта анапхгафы, Аихабыра иалоу, Жәлар Рейзара адепутатцәа, ахэынтәи алахәырақәеи абиуцет антыцтәи афондкәеи рнапхгафцәа, ақалакыкәеи араионкәеи рхадарақәа реиҕабацәа.

Апыза-министр Александр Анкәаб инейтцыху ахәсабрба кәитцейт 2022 шықәсәзы Ахэынтқарратә биуцет ианагзашыоуи Аихабыра имөапыргаз аусуреи ирызкны.

Ахэынтқарра Ахада дырзызырөит Апыза-министр ихатыпуаф, аэкономика аминистр Кристина Озган, атәыла-хәчара аминистр Владимир Ануа, аөнунтқәтәи аусқәа рминистр Вальтер Бытәба, атуризм аминистр Теимураз Хышба, Апыза-министр актәи ихатыпуаф, ақытанхамоа аминистр Беслан Цюпуа, ацдара аминистр Инал Габлиа, акультура аминистр Даур Ақәшба, адәныкәтәи аусқәа рминистр Инал Арзынба, аҕагылазаашыа чыдақәа рзы аминистр Лев Кәытцина, аиустиция аминистр Анри Барцыц, асоциалтә еикәыршәарей адемографитә политикей рминистр Руслан Ацыба русура иазкны икарцз ахәсабрбақәа.

Аминистрцәа иара убас ахэынтқарра Ахада изцәарақәа ртак кәртцейт.

Аслан Бжыани изгәеитейт Апсны ацәк чыда змоу аобъекткәа реиташықәыргыларә шаҕаху.

«Аус афәынанахеит, ааи, ашышыхәа, аха афәынанахеит. 40 шықәса раахыс игылаз, аус зымуаз Гәдоуцә араион акны аобъект ду ихәыа аинвесторцәа ирыбзоураны аус ауейт. Убас еипш иказ объекткын жәашықәсәла аус зымуаз Очамчыра

араион акынгыи. Хәзну ашықәс ииун азы уигыи ахархәарахы ирытахоит. Мөхақы тбаала аиташықәыргыларатә усурақәа мөапысуейт МВО-и РВСН-и цәатәи рырратә санаториакәа ркны. Апхынразы, август 1 азынза, ахархәарахы ирытахоит 4+ акатегория иатәнакуа 300 номер инареихәаны. Ари аусуртәтә тып ҕыцкәа цәырнагоит, абиуцет ахы алағалақәа неиуейт, 2023 шықәса нцәаанза аинвестор игыи итоуп абарт адгылтәкырақәа ркны зкыи номер ракара реиҕекаара, амшынҕыкәа арееира, Басла азиас ацәа ахцара. Абри ауп шәарей хәрей ихәлшаз, аха ихәлымшазгыи еиҕауп. Урт ирейуоуп аресторан «Амра», асәсаиртә «Апсны». Дцәыртит егырт ирбоу асәсаиртәкәа еиҕашықәзыргылауа аинвестор.

(Алғартә 2-тәи ад.)

Аслан БЖЪАНИА: «Хазну ашықас азы аусқәа рахь хаиасыроуп»

(Алгарта)

Аха инвесторцаа ирыцхралатәуп, избанзар харт зегы абасала мацара хы неидкыланы ичалшоит еигу аганахыла аҕагылазаашыа апсахра», – иҳәеит Ахада.

Уи иара убас иҳәеит Аңсны абизнес-хеидкылақәа аларханы асол гъеж амшаггара, иаидкыланы атәыла аэкономика арфеиара аздаарақәа реицш, хазы игоу апроблемақәагы рылацаажәара игәы иштоу.

Аилацаажәара еихшылауа, ахәынцқарра Ахада иҳәеит: «Хара иахы аажәакгы хамхәеит аэкономики, атуризми, ақытанхамшеи, атранспорти рырфеиаразы, хатранзиттә лшарақәа рызгы. Сызлахаацшуала, ари азцаара аштыхра аамта ааит».

Ахәынцқарра Ахада иазгәеит Аеспубликахь аинвестицақәа ралархәразы, урт зинла реиқыршәаразы аусура аргәгәара шатаху. «Хтылауаа иртахуп уацәы,

уацәашыахь акәымкәа, иахы итышәынтәаланы анхара-анцыра. Аамта ааит. Хазну атоурых аамта чыдараны иалоу убри ауп, хазну ашықас азы Урыстәылантәи ахатәи инвестицақәа ралархәразы алшарақәа макъаназы икоуп», – иҳәеит Бжъаниа.

Уи иажәақәа рыла, Украина арратә операция чыда ахыркәшара иатахнатәуеит зхы иакәитыртәыз адгылтқырақәа реицашыақыргылар, уахь амалдуқәа рдәықәцара.

«Урыстәылатәи ахәынцқарра, хәарас иатахузеи, уахь аинвесторцаа дәықәнатоит, и а х а и м а н ш а л о у а т а г ы л а з а а ш ы а қ а а г ы ы р ы ц ш а а у е и т. А б р и а к н ы т а, и а х ы х х ы и а х а р х а е р о у п и к о у а л ш а р а қ а а », – и х ә е и т Б ж ь а н и а .

Иахы инткааны изламцаажәаз азцаарақәа рхыцхызара иалеицеит атуристтә аамта афәхәара аццара, атуристцаа ртыц ахылырхуа аобиектқәа ркны

аиарта-тыцқәа рхыцхызара азырхара, ахыбра ҕыцқәа рыргылар, аусуртатә тыцқәа рхыцхызара аихатәра ухәа егыртгы.

«Аминистррақәа рнапхгацәа рахасабрбақәа рыла уаҕы ибоит имшапгаз аусура. Аха ари иаанагазом аминистррақәеи аусхәартақәеи ркны апроблемақәа ыказам хәа. Хәарас иатахузеи, икоуп. Еицыларак иалагзаны абартқәа зегы рылацаажәара халымшеит. Атенденцияқәа цәгәам, урт рфеиалатәуп. Хазну ашықас азы аусқәацәкыа рахь хкылсроуп», – иазгәеит Ахада.

Шәача иадкыланы Аңсны алшарақәа еиҕырцшуа, Аслан Бжъаниа иҳәеит: «Аңсны адгылтқыра 9 нызк километр цшыркца иназоит, Шәача – 3700 километр цшыркца. 10 шықәса рыфунцқала уажәы Шәача шакаҕы аднакылауа асасцәа хтаауа иахыкәцар, хбиуцет хәынтә рыла иазхәуеит, иара хбиуцет ахатәи хашәалақәа ракәзаргы, даара акырза ишытыцуеит».

Икәыпшу аҕаацәарақәа ирыбзазашыоузеи?

Артәамшкәа рзы, Ақәа Ахақәитра ааштаҕы аҕар имшапгыргеит амитинг. Уи иалахәын нхарта тыпша еиқыршәам, икәыпшу аҕаацәарақәа. Хыпхызара рацәала хәар кыралла ауада ахәашәауа ишноуп. Убриан идырхәуа абжак рхәыцкәа раазараҕ ирыгырхан, рынхарта иахтнырцоит. Аңсны абжеиҳарак, лымкаала хәтны-қалак аҕы инхоз хгәылаца «бзиақәа» иқәцны ишцазгы, иахы хәар анхарта тыпш рымазам. Изыхкыз – зегы иаадыруа, аҕсымтәра «тәа збаз, тәа иҳәәоит», азәы жәауадак аанкыланы, ианду, иабду, игәыла зхәаз еипш итеигалейт, итәитәит. Ицәыртцуеит азцаара, изҕеузеи анхарта усбартақәа, уаф дахынымхо анхарта тыпкәа 30 шықәса, изыцнам зырымбои хәа. Ахақәитра аштаҕ еизаз, нхарта тыпша еиқыршәам аҕаацәарақәа амала акагы иахәазом. Урт рахытә икоуп жәашықәсала кыралла ауада ахәашәауа ишноуп.

Азәгы мап ацәыркымызт, ипотека хасабла еиҕкааны, ашәахтә есымза иршәо ахәынцқарра иаиланагало дара зкәитү, ирхатәу ифназарц. Уи аҕыза иеҕкаара, егырт атәылақәа ркны апрактика ду амоуп. Цабыргуп, Аңсны хышықәса раахыс еиҕкаау апрограма жәаҕыла рхатә удақәа роуратәы алшара рзапнәцеит. Аха уи жәаҕык, насып, змаз. Хара ихамоуп зыкыҕыла анхарта тыпш змам икәыпшу аҕаацәарақәа. Сара сзадгылом, иахыз раб иҕәараҕа кармыжәаит, уаҕа иказ зхәо ргәаанагара. Цюуки рыхшара ахтны-қалакыаҕ анхарагы рацәаршәом, аҕара бзиан идырхәуеит, алшара дүкәа икоуп уаҕа хәа рхәыцкәа Урыстәыла инхоит, арахь уара иулабжарц иалагоит, ақыта кармыжәаит, хқытақәа тәмцәыроуп хәа.

Еилкаауп, асовет аамтаз хқыта школқәа ацәыҕахәа ахәычыштыбжы тышуан, ақытаҕ ачаи аадрыхуан, аҕара архарта ыкан, уи иаанагом зегы ықәцааит хәа, аха арахь иааз аҕаацәарақәа ацхыраара рытәтәуп. Иахыагы, уацәгы, иара аибашыра анцозгы аҕсуа амла иеаиргом ақытаҕы, дахыкәзаалакгы, башданк далахамтозар. Аха акрыфараз мацара акәым адәы хыкәу. Ахәыцкәа зазо аҕаацәарақәа амша рытәтәуп, убриоуп хқытақәа ааныжыны ахтны-қалак ахь иааз хәаргы иртаху.

Амитинг иалахәыз рахытә ирацәоуп, зтаацәа аибашыраҕ итахаз рыхшара, ахәычы инвалид дызмоу, 4-5-шык ахәыцкәа змоу аҕаацәарақәа. Еизаз аҕаацәарақәа рышка иааит Жәлар Реизара адепутат Кан Кәарциа, Ауаажәларратә еиҕкаара «Аңсны жәлар рхеидкыла» анапхгаҕы Адгәыр Арзынба, уаанзатәи Жәлар Реизара адепутат Гиви Кәарциа.

Хәара атахым, итәаны ирымбаз дгылан ихы дирбон хәа, ари аҕыза ахымшапгашыла ауадақәа ргара закәаным, аха зтагылазаашыа хәамтахаз ауаа рызхыапшра ихымпәдатәу усуп. Иаидкыланы, 2022 шықәсазы хтәыла икәынхо ауаапсыра рхыпхызара назоит 243 872-шык рфынза, нас изахымхои харт анхарта тыпкәа? Ари азцаара атак аҕацара рыхәтоуп анхарта усбартақәа, урт хылапшра рызто аусхәартақәа.

Ахақәитра аштаҕы иацыркыз амитинг иацдан ашбатәи амшазы. Нхартада инхаз аҕаацәарақәа Ақәа, Ахабла ҕыц, амшаду Кьараз 186, аҕы игылоу аәнеиҳагыла ду аҕхыа еизейт, рәазыркит ифналаны ауадақәа ааныркыларц, арахь иаднагалейт Аңсны амчратә усбартақәа русзуцәа, Жәлар Реизара адепутат Инар Ғыцба, Ақәа ақалак ахада ихатыпшауа Астамыр Ашәба, Адгәыр Арзынба.

Амитинг иалахәыз адырра рыртейт рызцаарақәа шызбахо ала.

Нас игәыблап, имгәыбкәа ипсхәада... Ацыхәтәан истахуп икастцарц лкаак, ақытантә иааз, шәахыааз нхара шәца хәа зхәо шәзы. Аңсуаа зегы ақыта иаларсуп идац, шамаха уантәи хааит, иацы заб ара дизгы, зхатә ақалакыаҕ иизгы, шәаи нас ххынхәып ақытахь зегы, хәтны-қалак ааныжыны. Ус акәзам, змилат ҕиарц, иҕацарц изтаху ишыкарццо. Зны ақытаҕ ихандеиуа, рцәбаа рҕылартә аҕагылазаашыа рзапхцәп, нас иахбап ақытаҕ иаангыло, иаанымгыло.

Дарбанзаалак аңсуа азин имоуп ахтны-қалакыаҕ анхара. Агәрагара захтазгы ирылдыршароуп, нхарта тыпша еиқәшәам рыцхраара. Уи азы икоуп еиуеипшыым ахырхартақәа. Егырт атәылақәа ирәацаша рацәоуп. Мшәан, абнатоура илахазгы мшахәастак ипшаахыит.

Амитинг иалахәыз рахытә ирацәоуп, зтаацәа аибашыраҕ итахаз рыхшара, ахәычы инвалид дызмоу, 4-5-шык ахәыцкәа змоу аҕаацәарақәа. Еизаз аҕаацәарақәа рышка иааит Жәлар Реизара адепутат Кан Кәарциа, Ауаажәларратә еиҕкаара «Аңсны жәлар рхеидкыла» анапхгаҕы Адгәыр Арзынба, уаанзатәи Жәлар Реизара адепутат Гиви Кәарциа.

Наира САБЕКИА

Амитинг аиҕкаацәа рыдҕа

Анхарта змам ргәынамзара

Аңсныпресс. Аңсны Апыза-министр Александр Анқәаб идикылейт анхартақәа рыцара дцаны ишытызхыз Ақәа амитинг еиҕызкааз аҕаацәарақәа рхатарнақәа.

Асоциалтә еиқыршәареи адемографитә политикей рминистр Руслан Ацыба, Ақәа ақалак ахада иахыбы ихатыпуаф Астамыр Ашәба, Жәлар Реизара Аиҕабы ихатыпуаф Астамыр Аршба, адепутатцәа Кан Кәарциа, Астамыр Герхелиа, Инар Ғыцба, Ерик Рштуни, ауаажәларратә еиҕкаара «Аңсны жәлар рхеидкыла» ахантәаҕы Адгәыр Арзынба злахәыз аиҕылар мшапсыт, – иаанацхәуеит Аминистрцәа Реилазаара апресс-матцзура.

Амитинг кәзцо излархәаз ала, урт ахшара рацәа змоу аҕаацәарақәа иреиуоуп. Урт рахытә азәыршы акыраамта аахыс рынхарта проблемкақәа ртыц рыкәцара иазыпшуп, кыралла анхарта ахә ахшәара рылшазом.

Убри аан иазгәәтан, ахәынцқарратә программа «Анхарта 2023-2025» ала

рынхартаҕа тагылазаашыақәа реиҕтәра ишазыпшу 413-шык. Урт иреиуоуп 1 аҕеып аинвалидцәа, ишыхәычы аинвалидцәа, ахәыцкәа-аинвалидцәа змоу аҕаацәарақәа, аиатымцәа, Аңсны жәлар Рцынцтылатә еибашыраҕы итахаз ртаацәарақәа, хык ухәа инареиҳаны ахәыцкәа зазо аҕаацәарақәа. Амитинг кәзцо рызцаарақәа ртыц

рыкәцара абарт атәылауаа рзинкәа рымҕақәозароуп.

Аиҕылар иалцшәаны еиқәышахатны иазырызбейт зынхартаҕа проблемкақәа збатәу ауаа рсиақәа рышыақыргылар.

Агәабзиарахычара

Хәыда-псада ирхәышәтәуеит

Аңсныпресс. Агәабзиарахычара аминистр Едуард Бытәба аусуратә еилацаажәара мшапигейт Ақәатәи аинфекциатә хәышәтәыртаҕы, – иаанацхәуеит Аңсны агәабзиарахычара Аминистрра апресс-матцзура. Уи рхы аладырхәит Ақәа ахадара агәабзиарахычара аусбарта аиҕабы Ирма Воуба, ахәышәтәырта ахакым хада Астамыр Ғыниа, аминистр ицхырааф Роланд Гамисониа. Ғыниа иажәақәа рыла, уажәы азы амедицинатә усхәартаҕы рәырхәышәтәуеит 38-шык.

«Ацыхәтәантәи аҕымз рыфунцқала ххакымыцәа ацәбаа гәгәа рыман, мышкы ахәышәтәыртахь идцаалауан 200-шык ркынза. Ақәа ахадареи агәабзиарахычара Аминистррей икарццо адгылар иабзоуарны ачымазацәа хәыда-псада ирхәышәтәуеит», – иазгәеит Ғыниа. Уи иҳәеит ахтны-қалак анапхгара рыцхыраарала ааигәа ишырҕеиз аштыацартақәа, азышытрақәа актәи ашбатәи аиҕагылақәа ркны, иара убас ахәыцкәа рыкәша ахәыкәцарта иагу-иабзоу кәцан.

Аилацаажәара аштыахь Едуард Бытәба ачымазацәа дыртааит, интерес иман урт ргәабзиара зейпшоу.

«Тәбуп хәа расхәарц стахуп амедицинатә усзуцәа зегы, ачымазацәа абас рзыкәзаашыа бзиан исымбацызт. Иртаху ахәшәкәа зегы рырцоит, гьамала акрырфарццоит, даара ибзианы ирызнейуеит», – лхәеит ачымазацәа руазәк.

Едуард Бытәба иара убас алабораториа аусура гәеитейт.

Астамыр Ғыниа иҳәеит мышкы аспециалистцәа 40 ркынза аццарақәа шымшапгырауа. Иара убас иазгәеит ааигәа ишаахәаз хаамтазтәи ашыақәгыла ҕыц. Агәабзиарахычара Аминистрра ахада агәра диргейт иаарылшауа зегы шыкарцауа азцаарақәа рызбараҕы.

Агәабзиарахычара Аминистрра хшыфышытра чыда азыканатцөит атәыла ахәынцқарратә усхәартақәа зегы иааипмыркызақәа фымцала реиқыршәара. Иахы ахәышәтәырта еибтоуп адизельтә генераторқәа рыла. Едуард Бытәбагы убарт русушыа гәеитейт. Урт руак аусура иакәыцит, аха иаарласны идыреираны икоуп, СУЕС иабзоуарны алашара цымкрада ирымоуп.

Ацышәаратә шәкәы

Херсонтәи аобласт арратәылауафратә хадараҕы Урыстәыла аҕагылазаашыа чыдақәа Рминистрра аоперативтә гәып анапхгаҕы, аинрал-маиор Андреи Павленко ацышәаратә шәкәы изааишытәит Аңсны аҕагылазаашыа чыдақәа рминистр Лев Кәыцниа, – иаанацхәуеит Аңсны аҕагылазаашыа чыдақәа Рминистрра апресс-матцзура.

Ашәкәы аҕны тәбуп хәа рархәеит ихафсыз ашықас анцәамтазы

Херсонтәи аобласт ауаапсыра рыхызала агуманитартә еидара анагаразы Аңсны апсеиқырхаратә усхәарта аусзуцәа.

Ишдыру аипш, 2022 шықәса декабр азы Аңснытәи апсеиқырхацәа Донецки Лугански, иара убас Херсонтәи Запорожиатәи аобласткәеи руаацсыра ирызнаргейт 100 тоннак рақара агуманитартә еидара. Ари аус еиҕкаан Аңсны Ахада Аслан Бжъаниа инапынцала.

« А Х А Х А И , П Х Ъ А Ц А Р О У П А П С Ы Н Р А ! »

Мушьни Лашәриа диижьтәи 85 ш. айра иазкны

АДНЫХӘАЛАРА

Хәтыр зкәу Мушьни Таииа-ипҗа! Аҗсны жәлар рпоет, аитагаф., алитератураҗцааф, акритик, ауаажаларратә усзұғы Мушьни Таииа-ипҗа Лашәриа, гәык-пҗсыкала ишәыдах-ныхәалоит 85 шықаса шәхыҗтра. Афилологиятә җцаарадыррақәа ркандидат, Аҗсны жәлар рпоет, Аҗсны аҗцаарадыррақәа Ракадемия академик, Д. И. Гәлиа ихыз зху Ахәынҗқарратә премиа занашыу, абжәаҗнеиҗш шәыжәлар рыгәта шәгылоуп. Апоезиеи алитератураҗцаареи ркны еиҗш, шәылшамҗакәа шьардоуп аитагара аус акны. Ш.Руставели ихыз зху Қырҗтәылатәи Ахәынҗқарратә премиа шәанашан уи ипоема «Абжәас-цәа зшәу» аитагаразы. Аурыс-аҗсуа алитератураҗцаа акультуратә еимадаракәа рырбәбәаразы акәзар, ишәанашыоуп А. С. Пушкин имедәл, иара убас А. Дельвиҗ ихыз зху Урыстәылазегьтәи апремиа, Урыстәылатәи апатриархтә алитератураҗцаа премиа. Шәыр-җиаратәи шәуаажәларратәи усура хтәылаҗы ахәшыра бзиа аиуҗеит, ишәанашыоуп ахәынҗқарратә хамҗакәа: «Ахыз-Аҗша» аорден II, III аҗазарақәа, шәылшамҗакәа азгәатәни ишәатәшыоуп «Ахыз-Аҗша» аорден I аҗазара.

Рҗиашык иахәсабала шәышыақәгыларә акыр иацхрааит, иханарҗәааит шәҗара ашықәсқәа раан, Аҗсны еиҗш, Москва ишәырхәз адырра. А. М. Горки

ихыз зху Алитератураҗцаа институти Адунеитә ли-тература аинститут аспирантурейи шәрылганы Аҗсныҗа шәаныхынхә гә а ц ы х ә а р а л а а л и т е р а т у р а т ә и а т җ а а р а д ы р р а т ә и п җ с т а з а а р а а з ә ы х ә а ш ә н а л а г ы л е и т . Москва, Адунеитә литература аинститут акны ишәыхынхәз акандидаттә диссертациагы абафхәтәра чыда злаз апоет қарахымзә И. Кобониа ирҗиамҗакәа ирызкын. Еиуеиҗшым ашықәсқәа раан аус ахыҗәуазаалакгы - агәзет «Аҗсны» («Аҗсны җаҗшы») аредакциаҗы, ажурнал «Алашара» аҗәша акны, иара убас ашәкәҗыҗырта «Алашара» аредактор хадас, Аҗсны ашәкәыҗәцәа Реидгыла ахантәафыс шәаныҗаз акәзааит, қәҗиарала шәыҗсадгылы шәыуаажәлары рымаҗәуан.

2003 шықаса раахыс Аҗсны ашәкәыҗәцәа Рассоциация ахантәафыс шәыҗоуп. Шәнапхгарала иҗыҗа ажурнал «Аҗәа-Сухум», агәзет «Еҗәәҗәа» апериодикатә кыпҗхә иахәҗақуп, аҗхәаҗәцәагы рызҗәлымхәууп. Шәәызызышәкәуазаалакгы, аханатә еиҗш, еснаҗ ишәыҗоуп бафхәтәрала ишәышәкәаз зырҗшыз, ишәылаз аҗыбаф чыда аҗәырҗараҗы ишәыҗхрааз, шәгәы азҗазҗаз Д. Гәлиа, И. Кобониа, Б. Шынкәба ухәа ршымҗакәа ашәыра ақәымкәа доухамҗк шәылартҗеит. Аҗсуа поезиаҗы ишәкәҗылоз атрадицияқәа еихазхәз шәыруазәқуп.

Акыр шықәса раахыс аҗцаарадырра аматц ахыҗәуа Д. И. Гәлиа ихыз зху Аҗсуаҗцаара аинститут акны акәзаргы, алитература аҗәша напхгара ашәҗоит. Азыхә еиҗш зны иныҗхәрааз шәпоезиеи шәареи шәеимфалацәоуп. Уаанзәиҗш, Аҗсны Урыстәылеи иҗыҗау ажурналқәеи агәзетқәеи лассы-

лассы ирнылоит шәфымҗакәа, еиҗагоу шәышәкәҗәагы. Ари амфә шәшаныҗ шәануп. Шәара шәаҗшәҗгарала 2001, 2009 шықәсқәа раан иҗыҗу «Аҗсуа поезиа антология» акәзар, иналукааша хтәсны иҗалеит алитератураҗцаа җсҗазараҗы. Шәәжәеинраалақәа, шәпоема «Ашаеҗәа», иажәеинраалоу ароман «Аҗыныҗ» хлитератураҗы аҗыҗ чыда ааныркылоит.

Хәтыр зкәу Мушьни Таииа-ипҗа, шәырҗиара алацәәжәараан аганахә ныҗшыҗәа амазәм аитагара аус акны шәылшарақәа. Аҗсышәала ишәырҗәәжәеит Ш.Руставели ипоема «Абжәас-цәа зшәу». Адунеитә литература абақәа рақәны иҗхәзәоу аурыси ахәаанырҗәтәи апоетцәа дукәа азәырҗи ршымҗакәа аҗсшәахә еиҗағаны иҗшәыҗхәеит. Иалкааны иазгәатәтәуп Абиблиа афбатәи ахәҗә «Ауасиат җыц», А. Пушкин ироман «Евгени Онегин», М. Лермонтов ипоемақәа «Мцыри», «Демон», Цы. Байрон ипоема «Шилонтәи атқәа», Г. Лонгфелло ипоема «җаиавата изы ашәа». Шәхәтәы рҗиамҗакәа рақәзар, аурыс пҗхәаы идыруеиҗыҗтәи акыр җуеит. Еиуеиҗшым ашықәсқәа раан Москва иҗыҗхәоу аажәеинраалақәеи апоемақәеи еидызкыло шәышәкәҗәа иреиуоуп: «Ахахә аҗсра», «Акалмахәи аҗарматҗыси», «Ахытәы-уасцәа», иажәеинраалоу ароман «Аҗыныҗ», апоема «Ашаеҗәа». Урҗ аурысшәахә еиҗаҗеит ажәа азқәзацәа: Ф. Искандер, С. Куниаев, Ан. Передреев, И. Кузнецов, М. Синельников, Н. Ванханен ухәа егыҗртгы.

Абжәааҗнеиҗш, афымҗа җыцқәа рыла хәҗхәаҗәцәашәыргәырҗыоит. Еснаҗ арҗиара агәәцҗыхәара шәыҗзааит, агәәбзиареи агәамчи шәыҗымзааит, аҗсуа иқәра наза нышәҗәаит, шьардаамҗа шәыжәлар шәрылаҗылазааит!

Аҗсны ашәкәыҗәцәа Реидгыла

АГӘААНАГАРАҚӘА

М. Лашәриа – дпоетуп, деиҗагафуп, җцарауафуп. Аиашаз, уамашәа иубартә иҗоуп абартқәа зегь рҗы данқәыҗшыз ашықәсқәа инадыркны илиршаз, хдоухәтә җсҗазара, хмилиҗә культура иалеигалаз, дызланыҗшыз. Урҗқәа ртәы иеиҗырдыруа хәшәкәыҗәцәа, хәкритикцәа, хҗарауаа аханатә изныкымкәа иазгәартахәеит, иналкаау астаиакәа, аусумҗакәа рзыркхәеит. Хара хҗы маҗара акәым – хәнтҗыҗы. Абас амехак җбаауп, хырхарта рацәа амоуп Лашәриа инапы злаку, ирҗиаратә гәахәара ду ззыкхоу аус. Иаҗа убас акәзаргы, чыдала иалкаан иазгәатәтәуп Мушьни Лашәриа иҗсҗазараҗәтә, ирҗиаратә мфәҗы ихәдоу апоезиа шәкәу.

М.Лашәриа илирикаҗә хадара руеит аҗсәдгылы ажәлары рҗеиҗш, рла хынҗа рызҗаарақәа, абзиабаратә, аҗеизаҗтә, афилософиатә лирика, ацәҗеи-абзиет ирызку ажәа, ақәыҗшра-аҗара, идеал хараққәа, арҗиаратә процесс ухәа ртематика.

Аҗсуа литература иаланагалт акыр зҗазку аепикатә фымҗа ду, афымҗа хәтәра – Мушьни Лашәриа ирҗиамҗа иажәеинраалоу ироман «Аҗыныҗ». Цақылаҗы формалаҗы иҗыҗу, иахәа уажәранзатәи аҗсуа иепикатә поезиа даҗәа цәафак ала иахыҗыҗаз, иахәазыҗыҗы ажәа. Фәҗәиак хы змоу, иухәар ауеит, хыҗыҗхәзәа ипоема поеманы, цәахәа хыҗхәзаралаҗы, мехакралаҗы хәпикатә поезиатә рҗиамҗакәа акыр иреиҗаны, поезиатә епопеианы, поезиатә дунеи назаазаны.

«Аҗыныҗ» аҗы аҗхәҗәтәи адақәа инаркны аҗыхәтәнтәи ақынза хадара змоу цәәжәатәны иҗоу, сиуҗетс, проблемас иқәгылоу аибашьара ауп абрақәа зегьы зхәҗәиуа, изахәҗеҗәа, иааиҗыҗыҗыҗәкәа автор илаҗш зықәку, афымҗа иалоу махәҗә рацәа, цәахәа рацәа епосны еидызкыло, ахаҗсәхәқәа хәҗсәхәқәаны иқәзҗо, ихәоу, ицәыргоу зегьы рҗақы узаазыҗтуа, ургәылазыҗышәу, арҗиамҗа иаҗа лаҗшхәаа, иаҗа хәҗцра алағалазаргы.

иухәар қалоит, еицхәцирkit, еицшыҗхит, иахынзәҗы еица-аиҗоит. Амала, ус иаҗа иқазаргы, сгәанала, алирика аҗхәҗәиуп. Уиоуп апоет ирҗиаратә җырқы зырхәыхәыз, ибла хызтыз.

Мушьни Лашәриа дрызқәзоуп аҗраҗдантә, афилософиатә, абзиабаратә, аҗеизаҗтә, асатираҗә лирика иаҗанакуа арҗиамҗакәа. Уи убарҗахәит аҗхәҗәтәи иажәеинраалақәа инадыркны – «Иҗартыз ажәа», «Аҗыҗрақәа», «Абырфын шыны», «Азы ахра», «Арфәшқәа рышыҗыҗ», «Ажәлақәаф» ухәа – еиуеиҗшым ипоезиатә еизҗақәа рҗы. Шоҗа Салақәаи ииашан ихәоит: «Лашәриа илирика, ипоезиа – ари инарҗбау метафороуп, – уиала автор еихә дызқәзоуп иҗәҗақы ахәара, аса-хәарқәа, арҗауларә». Метафорала адунеитә поезиа атема хәдәқәа – аҗсәдгылы, ажәлары, ани, ахәтәы бышәҗәи рхәа, ахҗәара, аибашьра, апсра, апсҗазара, абзиабара харақы – цәыриҗоит апоет.

Арҗиашы, ибафхәҗәтәи идырреи ирыбзоураны, адунеитә поезиа лыҗшаах афәҗара аҗыҗшра, абжы, амузыка ахара инасыҗҗеит. Убриалаҗы илшеит даҗәа цәафак змоу, даҗәа хкык еиуоу иара ихәтәы рҗиаратә жәфәан аартра.

Апоет аепикатә жанр игәы шазыбылуаз убарҗахәхәан иқәыҗшра шықәсқәа раангы, абаллақәа, алегендақәа, амифқәа ирылху иепикатә рҗиамҗа кыаққәа рыла. Анафсқа илиро-епикатә мфәҗы, абафхәҗәтәи адырреи аниҗыла, Мушьни Лашәриа аҗсуа лиҗатура, иара адунеитә лиҗатура ахәҗаҗы иалеигәлеит псра-зра зқәым аепос җыцқәа – «Ахытәы уасцәа», «Аҗыныҗ», «Ашаеҗәа».

Арҗ арҗиамҗа дукәа еилыҗха иахдырбейт апоет ажалар рҗоурыҗи рразкымфәи рҗы аепохатә хтәы дукәа поезиатә ашәала, поезиатә ажәала рсәхә аҗыҗра, раарҗшра дызқәзоу, наунаҗа абиҗарақәа ргәәлашәара, рдунеиҗәаҗшышәа ишазы-ниҗыҗыз».

Шоҗа САЛАКАИА

Зураб ЦЫАПУА

Аҗсны Ахада дидикылеит

Аҗсны жәлар рпоет Мушьни лашәриа 85 шықәса ихыҗтра амш азы Аҗсны Ахада дидикылеит.

«Шәиубилеи шәыдны-хәалауа агәәбзиареи аихызарақәеи шәәеиҗсәшәыоит. Шәара абафхәтәра злоу поетуп, шәкәыҗәоуп. Еиҗәә-гахәеит адунеи акны еиҗырдыруа арҗиамҗакәа. Шәҗәбаа ахәшыра бзиа амоуп, Аҗсны еиҗш, Урыстәыланҗы. Даҗәа жәашықәсәқәа шәхәцароуп»,

- ихәеит Аҗсны Ахада. «Аслан Ғьарҗ-иҗа, иахәа сәшәхыдышәкылаз сара маҗара сакәымкәа хәрҗиаратә интеллигенция, хәшәкәыҗәцәа, хәҗазара аматц азызуа зегьы ирыҗанакуеит. Ари ала иахшәырбоит хәзәу аганахәала зегьы шәәеиҗшны шәшыҗам. Сара сырҗиара акәзар, уи сара маҗара исыбзоурам, уи рыбзоурууп хара хәзлаазоу, хлитература ауасхыр азышәҗазҗаз, изырҗиаз ашәкәыҗәцәа

хәтәрақәа. Сара сазгәдууп сәхәаҗсуоу, ажәыҗәтәтәи аҗоурых змоу ажәлар сәхыҗхылтшәҗроу, аибашьра иаиааиз ажәлар сәхыҗроу», – ихәеит М. Лашәриа ахәҗақәхәла.

Аҗсны Ахадеи жәлар рпоети азаатгылеит иара убас пҗхәкәтәи аусмәаҗгәтәқәа.

Аҗыхәтәан Аҗсны Ахада аиубилиар агәәлашәаратә хамҗа инапәҗы ииҗеит.

«Мушьни Лашәриа ирҗиара ду, ихыаца-җла (иҗәдыруеит, ижәбахәеит, ашәшыҗраҗә шәтәахәеит) махәҗә рацәала еибаркуп. Урҗ рахәҗә ихадараны избоит: апоет иҗла ду – алирикатә махәҗә, аепикатә махәҗә, аитагара амахәҗә, аҗцаара, акритика рымахәҗә. Дара амахәҗә-хырхарҗәкәа рахәҗә иарбан ихадароу хәа уазҗауазар, аҗак Шоҗа Салақәаи ибзиан иқәиҗахәеит – уи поезиоуп, уаха акгы. Илирикаҗы, иепос аҗы, еиҗагақәа рҗы, икритикаҗы – зехыныҗәара аҗыҗәара амоуп апоезиа. Арҗиашы иҗла амахәҗә хәдәқәа ирзәиҗш даҗәа қазшыҗкылы рымоуп. Уи аҗыҗроуп. Иалсқәаз аҗшәхырхарҗәкы рҗы Мушьни Лашәриа даабоит дҗыҗацшәафны, зехыныҗәара, иапхәа иқәҗаз аиҗәәара далам-гәкәа, еихеиҗаит, иаҗиҗеит, азыхә җыцқәа хитит, ихәамыз ихәеит, иумыз иуит. Уи аганахәала, Мушьни Лашәриа, хымҗада, аҗсуа сәхыҗкыратә лиҗатура акыр ирҗаулеит, ирҗбааит, ашәа җыц алейҗеит, ажәытә хәҗшәа афҗыҗ җеиҗәеит, аужәрақәа хитит, ицәәҗәеит, илейҗеит, ажәла иҗкәеит. Даҗәакалаҗы изықаломызт, абафхәҗәтәи адырреи аниҗыла. Уи Мушьни Лашәриа далнакааит, даҗәа псыуа поетк диеиҗшымкәа, адырра җаулақәа шәҗәтәс измоу, еиҗакра зқәым ихәҗсәхәа иманы. Даҗәакгы: Мушьни Лашәриа абарт ирҗиаратә ганқәа зегьы,

Валентин КӘАҒАНИА

Афар – аус акны

Асажэатэи ашэышыкэса асажэатэи ашыкэскэа рзыхэан Апсны ихацыркын аефиртэ хэшақэа рытцаара. Ахэша еижа еиыны излытцау атиааккэеи ашэырхккэеи рыпшаара, рал-

каара, уи моу хтэылафэи иззымхауа акультура хккэа ахэаанырцэынтэи иааганы реицахара мечаки тбаала ихацдыркуеит асажэижабатэи ашыкэскэа ралагамтэзы.

1937 ш.рзы Акэа иаадыртуеит рапхьазатэи атиаакэа аефиртэ хэшақэа рылхразы апышэаратэ станция. Шыкэскэак ирылагзаны ари аусхк аеиара бзиет алартэарей аиуит. Иатит хырхарта рацэала аус зуаз азауадкэа. Урт иреиуан Очамчыра ақалақ акны иказ "Аефиртэхэшатэ зауад" зыхьзыз анаплак ду. Уи амац азыруан шэшыла атыпэнтэи анхацэа реипш, харантэ аапыхьара зытэз аспециалистцэагы. Ари азауад афэи ауаапысыра ркынтэ ирыдыркылон абазилик, агеран фэыхаа, ажасмин, ачаи, алимон, адап абьы, аевкалипт абьы ухэа хтэылафэи изызхауаз аефиртэ хэшақэа злоу зегьы. Азауад афэи итрыжбуаз ахэшахккэа рызбахэ ахэаанырцэгы ибзианы ирдыруан, уи моу дааразагы аалытц иазфэлымхан. Избан акэзар, иара пхьазан хэатабзиара хараку, аекологиа т а г ы л а з а ш ь а

атехнологцэа қэыпшцэа ирықэманшэалаханы аус адырулоит ацитрустэ шэырқэа ирылхны аефиртэ хэшақэеи, арыжэтэ хаакэеи рыкатцара. Ахпэатэи, апышбатэи, ахэбатэи

ихэоит апроект ахэаакэцэа. Агроинцэынртэ факультет астудентцэа-атехнологцэа раалытц рапхьаза акэны ицэырыгеит Акэа имфэпысыз тагалантэи ацэыргақэцэафэи. Уи иатааз ауаапысыра даара иргэапыхеит атехнологцэа ирыдыргалаз. Афэы хаа зхылтцау "Лимончелло" зыхьзу арыжэтэ хаа агьама рбон агэран икэгыланы. "Лимончелло" – ари Италия бзиа ирбо алимон иалху рыжэтэуп. Уи иартэоит уамак ицэбарам ачакакал уатка. Аликиор алимонхккэа зегьы ирылтэзом. Алхас Гыцба ишихэо ала, Апсны еихаракгы изызхауа "Меир" зыхьзу алимон хкы ауп. Иара лимонцэязам, игибридуп хэа ипхьаэоуп. Зегь реижа аефиртэ хэшақэа злоу, згыамеи

Апэеипш змоу апроект

ахытшыэнтэалоу атып афэи изызхаз атиаакэа ирылхэу хэшацкэаны. Ақыртуа-апысуа еибашыраан азауад аусура аанкылеит, аибашыра ашытахыгы уи аусура аитахацырка залымшазеит. Атцыхэтэантэи ашыкэскэа рзы аефиртэ хэшақэа рылхра дагэылаланы итцитаауа, мамзаргы гацаракрыла дазнеины аус адиулоит хэа азэгьы избэхэ маафэыцт. Амала, Апсны атцарадыррақэа Ракадемия иатэу Акытанхамфэатцараат институт акны еизыргеит, иагыдырфеиет Апсны изызхауа аефиртэ тцаахккэа зегьы. Арака ирымоу аколлекция ду иахыпхьазалоуп жэабала зыпшаара уадауа аефиртэ хэшақэа злоу атиааккэа. Аефиртэ хэшақэа зыхьзу мамзаргы ус изрыхьзу уазхэыцуазар, хэарада уи аинтерес тцоу аинформация ацуп.

зыфэи фашыра амам акэны икоуп "Афонфэыцтэи" зыхьзу ахкы. Аха ари алимон змоу мацэуп, апышаара даара иуадафуп.

Алхас Гыцба ихэоит астудентцэа иагы адырра рымазаргы ауниверситет анапхгара икарцо адгылара ада рус еихьзара шанымпшуа. Алабораторияфэи аус зуа ирдыруеит ичыдоу амаруга ада акгы шыузыкамцэо. Астудентцэа ражэалагала иаразнак иахатгыланы иаахэан "Аламбик" зыхьзу ацэаз иалху амаруга. Иара ахархэара артоит аспирт аашытраан. Убасгы дара иманшэалазаап аефиртэ хэшақэа ралхрафэгы. Убриан, агроинцэынртэ факультет астудентцэа хархэара зырто аметод, ахэшақэа ирылоу хахара злоу акомпоненткэа еикэнархоит, уи азы хынфэажэа градус иреихэаны идырпхэзом.

«Алшарақэа ыкоуп аекология ацкэара зныпшуа ичыдоу аалытц акатцаразы. Иахтахуп аибашыра калаанза итрыжбуаз азыхаа "Араду" аитатыжыра ахацырка. Аха аццакра иапысам. Иарбан усзаалакгы узлаго, рапхьа итуцаар ауп, иахьынзапсо аилкааразы», – ихэоит Алхас Гыцба. Макэаназы астудентцэа акоммерциатэ хыкэки рымазам. Дара ргэы азыбылны рнапы алакуп апышэаратцэаратэ усура. Уи ауп атехнолог изанаат-еидкылашыа змам хэа ипхьаэоу реилацарала ифэыцу агьама аиура. Апыхьака апыстазаара ихаднагалло хэздыруам. Аха уажэнатэ еилкаауп акы – хара ихэмоуп хыкэгэыгыша афар. Икалап, урт ирылшаргы анкэа зны аефиртэ хэшақэа ртыжыра иамаз амехаки алтшэеи рыргэежыра.

Елана ЛАШЭРИАПХА

акурскэа рфэи итэоу астудентцэа гэацпхьэара дула рнапы алакуп ирызфэыцу аус. Апсны афэнтца атуризм аеиара иамоу амехақ хасаб азуны, иаххэар халшоит аефиртэ хэшақэа рыкатцара иазку апроект апэеипш амоуп хэа ихэоит Агроинцэынртэ факультет арцэаратэ кэша аижабы, атехнолог Алхас Гыцба. "Аефиртэ хэшақэа зхэартэоу здыруа рацэафэзам. Дара рыфэы хаа ауафэи игэалаказара шытнахуеит, ахьаа ахэра рылшоит, убасгы абактериақэа танархоит. Дара ахархэара ду рымоуп акосметолгиа акны еипш, афатэ катцарафэгы," –

Аспорт

Руслан Хашба аиааира игеит

Апсуа спортсмен Руслан Хашба Дон ихыкэгылоу Ростов акны агрепплинг азы аицлабрафэи аиааира игеит, – иаанацэауеит афэри аспорти рускэа рзы Ахэынтэилакы асаит.

Агрепплинг азы аицлабра рхы аладырхэит Урыстэыла еиуеицшыим арегионкэеи ИАР атэылақэеи ркынтэ аспортсменцэа 300-фэык ракара.

76 килограмм зкапануа реицлабра далахэын апсуа спортсмен Руслан Хашбагы. Уи амедалкэа фэа игеит.

«Сара ф-катэгориақ рыла сыкэгылеит, абар уи иалтшэахаз: Ги (кимэно) акны ф-иааирақ згеит, актэи атып ааныскылеит, Ноу Ги акны ф-еицдыларак мфэапызгеит,

даеацэара сацэахеит, ахпэатэи атып ааныскылеит», – ихэеит Руслан Хашба.

Цлоу ақытан

Ахыбра апсахра хдыркэшоит

Очамчыра араион анапхгара икарцэаз афинанстэ цыыраара иабзоураны Цлоу ақыта ахадара ахыбра апсахра иафуп. Ажэа ахы умхэакэа атцыхэа узхэом. Ари зызбахэ хэмоу ахыбра ргылан ихэафсыз ашэышыкэса ахынфэажэатэи ашыкэскэа рзыхэан. Уи ааахижэтеи акыр шыкэса цейт, ахыбра акэзар, ахархэаразы иазыпцэаз аефэара иахысыжэтеи акраатэуеит.

бзиакэа. Аргылафэцэа пшыымш ирылагзаны аусурақэа рафэырак нарыгзеит. Иажэыз ахыб ахыхны, ахахэцэахэ зегьы псахны иалагеит ахыб фэыц ақэцара. Уаанза иакэыз ашифер акэымкэа, уажэы хаамта иакэшэо аихатэ хыб ала ирхыбуеит.

Тып-тыпэла ахыб ақэа ахыкылсуаз иахкэаны ахахэцэахэгы баахэан. Иазгэатэуеит, ақыта ахадара анафэсгы, ари ахыбрафэи ишыкоу хэаахэтуа адэқэани, атэахыртэатэ банк акэшеи. Ахыбра ахыб апсахразы Цлоу ақыта ахадара изныкымкэа араион анапхгара рахэ ахэара катцэахэан. Аха, иахьа уажэраанза атагылазаашыа еитакра амамкэа иаанхэны икан.

Аргылафэцэа ражэакэа рыла, мышкэак рыфэнуцка аусурақэа зегьы хдыркэшараны икоуп. Ақыта ахада Аслан Сангэлиа иажэакэа рыла, уеизгы-уеизгы ахыб апсахра ицэашыатэу усны икамзаргы, Цлоуа рзы ари акраамта иззыпшыз акэны икоуп.

Ацхырааразы ақыта анапхгара ркынтэ мызкэак рапхьа фэыц ифэыз ашэфэы инакэыршэаны, Очамчыра араион ахада Беслан Бигэаа икаитэаз адцэала ихэацыркын акраамта иззыпшыз аиташыакэыргыларатэ усурақэа. Урт рынагзарызы иаапыхан "Ахыбра" зыхьзу аргыларатэ фирма акынтэи аусзуфэцэа. Аусурақэа рымфэапыгара зырласыз иреиуоуп атцыхэтэантэи аамтэзы ишыкэгылаз амш

Арака ихэатэуп, иахысыз фнызкыи фэажэифэбатэи ашыкэс анцэамтэзыари ақытафэырхыбкэа шыпсахыз Цлоутэи абжэаратэ школи акультуратэ фэни. Иаидкыланы иуэхэозар, пшы-ныкэ пшыырқца метра инареихэаны. Цлоутэи ақыта аизара ахантэафэы Цэулетта Хэатланзиа лажэакэа рыла, атэыла аижабыра адгыларей ацхыраарей рзы мап рцэыркуам. "Хкыта гэыгэтажыны иказам, уи хара, ақытанхацэа хгэы шытнахуеит. Агэра хнаргоит, апсуа кытақэа уаанзеипш ишыкэло, ифэыцу апсы шырхало азы", – лхэеит лара.

